

Haagse hofjes

Auteur: Gerard Goudriaan

Van Schilderswijk naar Archipelbuurt, langs verschillende soorten hofjes

Den Haag is een echte hofjesstad. Volgens een (ruime) definitie in het boek 'De verborgen stad' telt Den Haag 115 hofjes. Het boek laat zien dat in Den Haag verschillende soorten hofjes in ruime mate aanwezig zijn.

Allereerst zijn er liefdadigheidshofjes. Het is een vorm van armenzorg voor de minderbedeelden.

Een andere categorie hofjes is die van de exploitatiehofjes. In de 19e eeuw was er steeds meer trek naar de grote steden, waardoor de vraag naar betaalbare huisvesting sterk groeide. Vanaf 1841 was bouwen op een inpandig terrein achter de huizen vrij waardoor veel huizen niet aan de openbare weg werden gebouwd. Zo ontstonden hofjeswoningen op plekken buiten de openbare weg.

Een derde soort hofjes zijn de socialewoningbouwhoven. Een voorbeeld daarvan is de eerste Haagse woningbouwvereniging 'Vereeniging tot verbetering der woningen van de arbeidende klasse' van 1854. De vereniging is, onder een andere naam, nog steeds actief.

Routebeschrijving

Neem op station Hollands Spoor uitgang Centrum / Stationshal. Steek na de uitgang de trambanen over, bij de Jumbo linksaf. Vierde weg bij nummers 246 ABC rechtsaf. Op het dak zie je aangegeven HET RODE DORP. Gebouwd in 1874 voor de 'Vereeniging tot verbetering der woningen van de arbeidende klasse'.

Op eind linksaf Hoefkade. Eerste weg rechtsaf Fannus Scholtenstraat. Je komt op het Oranjeplein. Hier ga je voor het park linksaf. Na het park kort rechtsaf Falckstraat, direct linksaf Tullingsstraat. Schuin links rechtdoor Westenbergsstraat.

Na ruim 100 meter eerste straat rechtsaf, direct linksaf en rechtsaf Hannemanstraat.

Je komt in het gebied van wat eerst de Van Ostadewoningen heette, nu Wijnand Esserhof. Het complex werd tussen 1887 en 1899 in drie fasen gebouwd.

Tot eind, dan rechtsaf Jacob Catsstraat. Eerste weg linksaf naar de uitgang van het gebied. Daarna linksaf de later aangegeven Jacob Catsstraat. Eerste -toegankelijke- weg linksaf Nicolaas Penninghof. Na groot plantsoen (Jacob Jordaensplein) rechtsaf Jan Lievensstraat. Eerste weg linksaf Bloemaertstraat.

Op eind rechtsaf, steek de Hobbemastraat over, even rechtsaf, dan linksaf het terrein op dat eerst een parkeerterrein is, daarna met veel groen. Op eind linksaf. Boven op de trap rechtsaf en links aanhouden, Buitenom.

Bij de verkeerslichten de zebrapaden rechts oversteken. Daarna rechtsaf tot voorbij nr.179. Je komt bij de niet meer in gebruik zijnde ingang van het Hofje van Nieuwkoop. Ga even terug, rechtsaf Warmoezierstraat. Op het eind van de muur is de ingang (met deuropener links) voor misschien wel het mooiste, in ieder geval het grootste hofje in Den Haag: Hofje van Nieuwkoop.

Officieel verboden toegang.

Na het hofje rechtsaf, meteen linksaf langs de ingang van het ziekenhuis HMC Westeinde. Je komt bij het hier niet aangegeven Westeinde. Steek over. Je kunt even rechtdoor naar een hofjesachtig wooncomplex, dat dood loopt. Je moet dus terug naar het Westeinde. Daar linksaf tot na nr.125. Hier is het aanbevolen café Petit Paradis. Op zondag gesloten. Het is een klein aangenaam café dat erg afsteekt tegen het horecageweld waar je snel hierna in terecht komt.

Ga rechtsaf Lange Lombardstraat. Eerste weg linksaf Korte Lombardstraat. Op eind rechtsaf Assendelftstraat naar nrs. 53 / 89 met een mooi intiem hofje en achterin een tuin: 't Hoofts Hofje.

Genoemd naar de vrouw die het hofje gefinancierd heeft: jonkvrouw Angenis Hoof. Ze overleed in 1734, maar pas twintig jaar later werd het hofje gesticht vanuit haar nagelaten kapitaal en daarop gebaseerde rente en inkomsten.

Na het hofje direct linksaf tot nrs. 23 t/m 245. Hier vind je Het Spaanse Hof waarvan de tuin uitsluitend voor bewoners is bestemd. Het Spaanse Hof is een seniorencomplex van vier woonlagen bestaande uit 110 woningen en 1 logeerkamer.

Steek hierna de Jan Hendrikstraat over, nog steeds Laan. Daarna langs de Grote Markt de Vlamingstraat in. Na Nieuwstraat linksaf naar Haagsche Bluf, een hofachtig horecacentrum. Op eind rechtsaf, direct linksaf. Je komt op de Dagelijkse Groenmarkt met trambaan. Even rechtsaf, dan direct linksaf Hoogstraat. Loop door naar Noordeinde. Bij het paleis rechtsaf langs de grote kastanjeboom. Rechtdoor richting Gothische Zaal en Franse tuin. Die in, meteen linksaf.

In het weekend en op feestdagen is de Franse tuin afgesloten. Dan even linksaf en snel rechtsaf naar het andere hek dat dus in het weekend is gesloten. Daar linksaf, Paleisstraat, rechtsaf Oranjestraat.

Door het hek de hier nog niet aangegeven Paleisstraat in. Op eind van de Paleisstraat rechtsaf Oranjestraat. Op eind rechtsaf Parkstraat linkerzijde. Tot nrs. 41-61. Hier kom je in een lange gang die ons leidt naar het Rusthof, een rustig hofje midden in het centrum. Het hof, in ieder geval de eerste acht woningen, dateert uit 1842.

Weer terug op de Parkstraat ga je linksaf en dan linksaf Kazernestraat in tot na nr.34. Linksaf een op een hofje lijkend straatje. Een bewoner vertelde dat zij en haar burens dit straatje het Kazernehof noemen.

Daarna verder de Kazernestraat af. Na nr.62 linksaf Nieuwe Schoolstraat. Op eind rechtsaf langs het op speciaal bier gerichte aanbevolen café De la Gare. Helaas pas later in de middag open. Op eind rechtsaf, dan weer rechtsaf naar een deel van het hofje Lissabon. Terug naar het deel vanaf nr.34. Ga dat in. Linksaf Denneweg voorbij nr.142. Links vind je een tamelijk verborgen hofje: Hofje van Kuypers.

Het hofje werd in 1773 gesticht en in 1786 overgenomen door Adrianus Kuypers, die naamgever werd. In 1819 kwam het in bezit van Suzanna Suerkann die soms ook in de naamgeving van het hof voorkomt.

Hierna nog even verder de Denneweg op. Na Mauritskade eerste weg linksaf Prinses Mariestraat. Eerste rechtsaf Cantaloupenburg tot nr.24. Hier even naar links naar de ingang van een mooi, rustig hofje, het Hofje Lammersstichting.

Dit hofje werd in 1875 gebouwd, betaald uit het testament van Johanna Anthonia Lammers. Daarin was opgenomen dat haar fondsen werden ondergebracht in de Dirk en Johanna Anthonia Lammersstichting.

Weer terug naar nr.24, linksaf. Op nr. 6 is al het volgende hofje: Hofje Christina-laan.

Dit exploitatiehofje (commerciële verhuur) is gebouwd in 1913.

We gaan door de poort met een historisch overzicht van het hof dat veel groen heeft.

Het pad rechts gaat naar het tweede deel met ook veel groen.

Na het hof rechtsaf de Kerkstraat. Passeer het Barista Cafe. Hier rechtdoor. Aangekomen op de grote parkeerplaats zie je in de verte schuin rechts een tekst op een muur. Ga daarheen. Rechts van die muur is Hof 't Javalaantje,

een tamelijk besloten hofje op eigen grond. De meeste bewoners stellen het op prijs dat je niet het gebied zelf ingaat.

Het hofje dateert van ongeveer 1870 vermoedelijk gebouwd voor het burgerpersoneel van de Frederikskazerne die tegenover de ingang van het hofje lag.

Vanuit het hofje gezien rechtsaf, langs de tekst, rechtdoor naar de Javastraat, linksaf nog steeds de Javastraat tot nr.55. Rechtsaf naar het binnenterrein met twee hofjes. Als je direct naar links gaat, kom je in het hofje genoemd naar het landgoed Schuddegeest dat vanaf de 17e eeuw op die plek lag.

Je kunt hier twee rondjes lopen, tot en met nr.184. Daar linksaf en weer terug naar het begin bij nr.196. Daarna kom je op het pleintje Mallemolen, waar je linksaf het Mallemolenhofje in kunt.

Het hofje dateert uit 1869. Het was een exploitatiehofje bedoeld om de vele arbeiders die in die tijd naar Den Haag trokken tegen betaling te huisvesten. De woningen waren toen klein en weinig comfortabel.

Doe een heen-en-weertje door een van de twee laantjes. Het tweede is smaller en op het eind groener. Beide laantjes doen kan natuurlijk ook.

Weer terug op de Javastraat rechtsaf. Eerste rechtsaf Surinamestraat, na nr.7 rechtsaf Paramaribostraat. Na nr.21 H naar nrs.63-141. Hier vind je het uit 1881 daterende Paramaribohofje.

Loop tot en met nr.83, dan linksaf weer naar de Paramaribostraat. Ga langs nrs 43-49 die horen bij de huizen van de Paramaribohof.

Op eind rechtsaf Surinamestraat. Linksaf Laan Copes van Cattenburgh. Eerste rechtsaf Bankastraat. Na nr.5 is een zeer groot hof. Helaas verboden toegang. Je kunt wel aan het begin een blik werpen op het Alexander's-Hof. Het is van circa 1875.

Dit exploitatiehof werd gebouwd voor de lagere officieren van de Alexanderkazerne.

Terug naar de Bankastraat, rechtsaf. Dit is op de wandeling de laatste straat met horeca. Ik heb zelf met plezier vaak wat gebruikt in CB, café Banka met een prettig vaak druk terras en aardige bediening.

Na nr.117 rechtsaf Riouwstraat, tweede linksaf Batjanstraat, eerste rechtsaf Delistraat. Tegenover nr.55 kun je een heen-en-weertje maken naar een intiem hofje: Het Delihofje. Het werd in 1891 gebouwd voor personeel van leden van de hofhouding.

Terug naar de Delistraat, linksaf. Op het eind zie je direct rechts de tramhalte Riouwstraat van lijn 9 naar stations CS en HS.

Praktische informatie

Vertrekpunt: Station Hollands Spoor uitgang Centrum / Stationshal

Eindpunt

tramhalte Riouwstraat van lijn 9 naar stations CS en HS richting Vrederust

Deze wandeling staat in de wandelgids **Den Haag acht keer anders** die zal verschijnen bij uitgeverij Gegarandeerd Onregelmatig. Auteur Gerard Goudriaan is stedenverkenner en wandelsocioloog

4 **Neem een abonnement!**
Meer dan 1500 wandelkaarten

voor slechts
€ 13,50